

مقایسه بین شیوه دفاعی حضرت زهرا از ولایت با نحوه دفاع زنان در دوران معاصربه عنوان مدافعین ولایت از انقلاب اسلامی

محمد رضا عباس زاده^{۳۱}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۹

چکیده

اصل ولایت فقیه از اصول بنیادین و محوری قانون اساسی است. ولایت مطلقاً به خدا و پس از ایشان به ائمه اطهار می رسد. اما در زمان عدم دسترسی به ائمه باید افرادی باشند تا جامعه را هدایت و رهبری نمایند که اینان به ولایت فقیه مشهورند و همیشه مردان و زنان جامعه باید پیرو ولایت فقیه بود و همواره از آن حمایت کنند. اولین بانویی که از ولایت فقیه دفاع فرمودند، حضرت فاطمه زهرا (سلام اله علیها) می باشند و همین الگو گیری از بانوی دو عالم باعث شد که زنان عصر معاصر از ایشان الگو گیری نموده و مانند ایشان در دوران دفاع مقدس از ولایت دفاع نمایند. با توجه به آنچه بیان شد، مقاله حاضر با هدف مقایسه بین شیوه دفاعی حضرت زهرا از ولایت با نحوه دفاع زنان در دوران معاصربه عنوان مدافعین ولایت از انقلاب اسلامی انجام گرفته است. مقاله حاضر از نوع مروری- توصیفی می باشد و برای جمع آوری اطلاعات پیرامون موضوع پژوهش از اطلاعات کتابخانه‌ای بهره گرفته شده. نتایج حاصل از پژوهش همگی گواه بر بصیرت حضرت زهرا (س) در ولایتمداری و گوشه ای از اقدامات آن حضرت در دفاع از حریم ولایت بود. حضرت زهرا (س) نهایت تلاش و کوشش خود را به در این راه به کار برد و در این راه جان عزیزش را از دست داد. زنان نیز در عصر معاصر به روش های مختلفی با استفاده از الگو گیری از حضرت زهرا از ولایت دفاع نمودند و اجازه ندادند دشمنان حتی خدشه‌ای کوچک به پیکره انقلاب وارد نمایند.

کلیدواژگان: دفاع از ولایت، مدافعین ولایت، انقلاب اسلامی، زنان معاصر.

^{۳۱} دانش پژوه سطح ۲ حوزه علمیه دارالولایه سیستان.

مقدمه

ولایت واژه‌ای عربی و ریشه ولی گرفته شده است. ولایت در لغت به معنای محبت و نصرت و نیز قبول اولویت کسی در تدبیر امری و به معنی سلطه و سلطنت است. ولایت یکی از اساسی‌ترین اصول اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و معنوی اسلام است. این اصل در قرآن مجید و منابع احادیث شیعه و سنی به صورت گسترده مطرح تشریح و تفسیر شده است (طباطبایی، المیزان فی تفسیر القرآن، ۱۳۹۵: ج ۴، ص ۶).

از زمانی که بحث ولایت مطرح شد زنان مختلفی از اسلام و ولایت دفاع کردند تا خدشه‌ای به امر ولایت وارد نشود که در رأس این مدافعان حضرت زهرا (سلام الله علیها) بود که بسیار به جد از ولایت دفاع می‌کرد. از همین رو به دلیل شدت دفاعیات ایشان از حریم ولایت ایشان را به عنوان مدافع حریم مقدس ولایت و امامت در نظر گرفتند؛ چرا که ایشان در این مسیر از جان، مال و فرزندان خود در این مسیر گذشتند و یکی از درخشان‌ترین افتخارات بانوانی که اهل تشیع بودن این است که در مساله دفاع از حریم رهبری و ولایت اسوه‌ای حسنه چون حضرت زهرا (سلام الله علیها) دارند. نکته قابل توجه اینجاست که بخش زیادی از جمعیت کشور را زنان تشکیل می‌دهند. زنان مسلمان، همیشه ثابت کرده‌اند که در مواقع هجوم دشمن، هم دوش مردان به نبرد برمی‌خیزند و از کیان عقیده و میهن خویش دفاع می‌کنند. نمونه‌های روشن آن، حضور چشمگیر زنان مجاهد ایرانی در انقلاب اسلامی و سپس جنگ تحمیلی بود. آنان غیرتمندانه از خاک خود دفاع کردند و پرچم اسلام را بر بام ایران برافراشتند و تاثیرگذاری آنها از ابتدای نهضت اسلامی آشکارا بوده که بارها در کلام حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری به آن اشاره شده است. همانگونه که حضرت زهرا (سلام الله علیها) و حضرت زینب (سلام الله علیها) نمونه بارز پشتیبانی از امام زمان خود بودند تا پای جان بر مقاومت ورزیدن بانوان مسلمان به مکتبی در طول تاریخ درخشان انقلاب اسلامی به ویژه در تمام لحظات هشت سال دفاع مقدس، چه در دوران حیات امام (ره) و چه پس از آن عارف دلسوخته ثابت کردند که همواره همگام و هم‌نوا با شوهران و فرزندان خود پیرو راستین

مقدمات پیشینه فرهنگی حضرت زهرا (سلام الله علیها) در دفاع از ولایت بانوان در دوران محرم و عاشورا

ولایت بوده و پیروی از مقام معظم رهبری مدظله العالی را برخورد واجب دانسته اند که آنان بر این باورند که هر اندیشه و کرداری زمانی ارزشمند است که در حریم والای ولایت فقیه و پیروی از مقام معظم رهبری باشد (بستانی و باجی، فاطمه (سلام اله علیها) و دفاع از ولایت، ۱۳۸۹).

از آنجا که امروزه دشمنان سعی در خدشه دار کردن و بی رنگ کردن جایگاه ولایت فقیه در جامعه اسلامی را دارند، در این مقاله قصد داریم تا با انجام این پژوهش به بیان مقایسه بین شیوه دفاعی حضرت زهرا از ولایت با نحوه دفاع زنان در دوران معاصر را به عنوان مدافعین ولایت از انقلاب اسلامی در این مقاله پردازیم. چراکه در شرایط فعلی جامعه شناخت ولایت فقیه و روشهای دفاع از ولایت فقیه به ویژه در بین بانوان که مریدان نسل جدید هستند دارای اهمیت بالایی است.

سوالات پژوهش

سوال اصلی پژوهش

دفاع حضرت زهرا از ولایت و مقایسه آن با مدافعین ولایت در انقلاب اسلامی به چه

نحوی می باشد؟

سوالات فرعی پژوهش

مفهوم ولایت چیست؟

تفاوت و شباهت های بین شیوه دفاعی حضرت زهرا از ولایت با نحوه دفاع زنان در

دوران معاصره عنوان مدافعین ولایت از انقلاب اسلامی چیست؟

روش شناسی پژوهش

در این مقاله از روش مروری -توصیفی بهره گرفته ایم. برای جمع آوری اطلاعات

از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی بهره گرفته می شود (خاکی، روش تحقیق، ۱۴۰۱: ج ۱،

ص ۱۰). در این پژوهش برای جمع آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای یا همان اطلاعات

ثانویه بهره گرفتیم.

پیشینه پژوهش

مشکوه (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان نقد شبهات سیره سیاسی حضرت زهرا در تقابل با خلفا از منظر فریقین، به بررسی شبهات اهل سنت در خصوص سیره حضرت زهرا در موضوع فدک، هجوم به خانه آن حضرت، ایام بیماری ایشان و تعامل ایشان با خلفا پرداخته است. بر همین اساس با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی و با استفاده از کتب روایی و اسناد و منابع موجود در این زمینه به این نتیجه دست یافته است که: حضرت زهرا به منظور اخذ حق غضب شده ایشان از فدک، اقدام به بیان خطبه فدکیه نمودند که در این خطبه ضمن بیان حقوق خود در خصوص میراث پدرشان و بیان جایگاه اهل بیت در بین مردم و تنها چیزی که پیامبر قبل از رحلتشان از مسلمانان خواستند یعنی مودت با اهل بیتشان و قرآن به بیان حقانیت حضرت علی در خلافت پس از پدرشان پرداختند. همچنین حضرت زهرا در زمان هجوم خلیفه دوم و همراهانش دم درب منزل نشسته و مانع از هجوم آنها به خانه شدند چراکه آنها را موظف به رعایت آداب اسلامی و دستور صریح قرآن می دانستند، در حالیکه ایشان بدون رعایت هیچ کدام از این موارد به خانه ایشان یورش برده و به منظور دستگیری حضرت علی درب را شکسته و ایشان را مجروح ساختند، همچنین ایشان در ایام بیماری نیز بر اساس هدفشان اقدام به اقداماتی از قبیل اعتصاب سخن با خلفای غاصب، وصیت نامه سیاسی حضرت و بیان فضائل حضرت علی پرداختند. در بررسی مقایسه ای پژوهش فوق نقد شبهات سیره سیاسی حضرت زهرا در تقابل با خلفا از منظر فریقین، با پژوهش حاضر با عنوان حضرت زهرا و دفاع از ولایت و مقایسه آن با مدافعین ولایت در انقلاب اسلامی، می توان بیان نمود، هرچند در هر دو پژوهش نقطه تمرکز بر سیره سیاسی حضرت زهرا و حتی شیوه رفتار تقابلی ایشان با خلفا بوده است، لیکن از آن نظر که رویکرد مقایسه ای پژوهش حاضر در مقایسه سیره حضرت زهرا با مدافعین ولایت در انقلاب اسلامی، با پژوهش حاضر متفاوت است (مشکوه، نقد شبهات سیره سیاسی حضرت زهرا در تقابل با خلفا از منظر فریقین، ۱۳۹۷: ج ۱، ص ۲۰).

امین زاده (۱۳۹۵)، تحلیل روایات اهل سنت از زندگی حضرت زهرا پس از رحلت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم)، به بررسی مواجهات حضرت زهرا در حیات قبل از شهادتشان با اجتماع سقیفه، مطالبه فدک، اعتراض به غصب خلافت و تقاضای دفن شبانه پرداختند. بر این اساس با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی و با استفاده از کتب روایی و اسناد و منابع موجود در این زمینه به این نتیجه دست یافته است که: حضرت زهرا، در ادامه سیاست مقابله و ایستادگی در برابر ظلم و زورگویی، غصب منصب جانشینی پیامبر که حق حضرت علی بود، همچنین نسبت به غصب حق شخصی و حقوق خود یعنی فدک، دستور دفن شبانه خود را صادر کرد تا به این ترتیب، مظلومیت و نارضایتی خویش را از خلفا را به گوش جهانیان برساند (امین زاده، تحلیل روایات اهل سنت از زندگی حضرت زهرا پس از رحلت پیامبر اکرم، ۱۳۹۵: ج ۱، ص ۲۰)

در بررسی پژوهش فوق، با عنوان تحلیل روایات اهل سنت از زندگی حضرت زهرا پس از رحلت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم)، هرچند از نظر بررسی زندگی حضرت زهرا حتی در برهه زمانی مورد بررسی یعنی پس از رحلت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم)، با همدیگر مشابهت‌هایی دارند، اما از این نظر که در این پژوهش تنها روایات اهل سنت بررسی گردیده و هم محوریت زندگی آن حضرت بوده و نه بخش دفاع ولایی ایشان و همچنین رویکرد مقایسه‌ای نیز با پژوهش حاضر با عنوان حضرت زهرا و دفاع از ولایت و مقایسه آن با مدافعین ولایت در انقلاب اسلامی، نداشته است، لذا این دو پژوهش با همدیگر متفاوت می‌باشند.

مبانی نظری

مفهوم ولایت در لغت

راغب در مفردات: «ولی به معنای دو چیزی است که به گونه‌ای در کنار هم قرار گرفته باشند و پیوند بخورند که هیچ فاصله‌ای میان آنها نباشد.» کلمه ولایت در لغت به دو معنا به کار می‌رود، نخست به معنای محبت در مقابل عداوت و دشمنی و دوم به معنای ناصر

و یاری گر و در معنای سوم به معنای حاکم و قیم به کار رفته است (راغب اصفهانی، مفردات الفاظ قرآن، ۱۳۹۳: چ ۱۷، ص ۵۳۵)

مفهوم ولایت در اصطلاح

همچنین کلمه ولی در اصطلاح به معنای نصرت، یاری، تصدی امر غیر و سلطه و سرپرستی بکار رفته است. که در میان مفاهیم اصطلاحی متعدد، معنای تصدی و سرپرستی و تصرف در امر غیر، با آنچه در بحث پژوهش حاضر مطرح است، دلالت بیشتری دارد (راغب اصفهانی، مفردات الفاظ قرآن، ۱۳۹۳: چ ۱۷، ص ۵۳۵)

جایگاه ولایت

مسئله ولایت از مهم ترین مسایل و مباحث اسلامی و قرآنی و محوری ترین مسأله در مکتب اهل بیت "نشیع" است؛ زیرا ولایت در میان ارکان دین نقش کلیدی دارد. بر اساس آموزه های قرآنی، ولایت امیر مؤمنان علی (علیه السلام) و دیگر اولیای معصوم پس از آن حضرت، از مهم ترین و اساسی ترین آموزه های وحیانی است؛ زیرا استمرار نبوت و رسالت پیامبران (علیه السلام) برای هدایت انسانها در قالب ولایت و امامت انجام می گیرد و عدم پذیرش آن به معنای بریدن جامعه اسلامی از رهبری الهی و ولایت الله و نیز بازگشت به عصر جاهلیت و پذیرش حکومت طاغوت است. اصل «ولایت» در جهان بینی اسلامی جایگاه بلندی دارد تا آنجا که قوام بخش توحید و تکیه گاه ارکان دین به شمار آمده است در حدیث سلسله الذهب از امام رضا (علیه السلام) از پدران و نیاکان معصوم خود و آنها از رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم) و او هم از جبرئیل روایت کرده آمده است که پروردگار متعال می فرماید شعار توحید در یکتاپرستی و قلعه من است هر کس داخل آن شود از عذاب من در امان است. که در ادامه امام رضا می فرماید شعار توحید آنگاه انسان را از عذاب الهی مصونیت می بخشد که مرا به عنوان امام و پیشوای مسلمانان بشناسند و نیز در حدیث از امام حسن (علیه السلام) روایت شده نخست درباره اهمیت معرفت و عبادت خدا سخن به میان آمده است و آنگاه معرفت راستین

خداوند مشروط به معرفت امام و پیشوای واجب الطاعه دانسته است (ربانی گلپایگانی، دین و دولت، ۱۳۸۱: ج ۱، ص ۱۷).

سیره و شخصیت حضرت زهرا (سلام الله علیها) در دفاع از ولایت

حضرت زهرا، باور داشتند که بنیان اسلام ولایت است و گذشت از آن به منزله جان گرفتن کفر و پیروزی دشمنان اسلام است ایشان در این مسیر یعنی دفاع از ولایت سیاستی روشن و صریح و بی ابهام را در پیش گرفت و این همان موضوعی است که در توفیق شریف امام غایب (عج) به ابو عمر عامری بیان می شود: «و فی ابنه رسول الله اسوه حسنه: و دختر رسول خدا برای من الگویی نیکوست» و برای روشن کردن حقیقت از استدلال عقلی و برانگیختن عواطف اصیل انسانی بهره جست. از جمله فعالیت های حضرت زهرا (سلام الله علیها) در دفاع از ولایت که در واقعیت امر استمرار خط نبوت است، می توان به موارد زیر اشاره نمود: یادآوری و تذکر، عدم بیعت با خلیفه، مقاومت در مقابل بیعت اجباری و استغاثه، یادآوری غدیرخم، تهدید به نفرین، گریستن های پیایی حضرت زهرا (سلام الله علیها)، مطالبه فدک، بازگویی حقایق نزد زنانی که به قصد عیادت می آمدند، اعتصاب سخن و اعلام نارضایتی از غاصبان خلافت، وصیت نامه سیاسی. بارزترین بخش مبارزه در خطبه فدک متبلور است، از آن جهت که این سرزمین پشتوانه اقتصادی مهمی برای حضرت علی (علیه السلام) به شمار می رفت و از سوی دیگر غصب این منطقه که متعلق به حضرت زهرا (سلام الله علیها) بود، عملی غیر شرعی و مخالف اصول قرآنی است و این نمونه ای از دلایلی بود که می توانست اثبات کند که خلیفه غاصب برای جانشینی پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم) شخص مناسبی نیست (طیبی، بررسی سیره عملی حضرت زهرا (سلام الله علیها) در دفاع از ولایت، ۱۳۹۰: ش ۱۳، ص ۱۷).

در زمانی که عده ای از افراد غاصب با چیدن توطئه های قبلی، خلافت علی (علیه السلام) را اشغال نمودند و حق ولایت را با خیانت از ایشان ستاندند، فاطمه زهرا (سلام الله علیها) برای حمایت از ولایت ایشان دست به یک تلاش همه جانبه زد و شب هنگام به درب خانه های مهاجرین و انصار آمد و به ایشان گفت «ای مهاجرین و انصار! به یاری خدا بشتابید من دختر پیامبر شما

هستم چرا که شما با ولایت علی (علیه السلام) بیعت کرده اید و با او عهد بسته اید که در تمام مراحل ولایتش پشت و یاور او باشید و از او بنابراین بر تعهداتی که به ولایت ایشان داده اید عمل نمایید اما هیچکس دعوت فاطمه را لیک نگفت ولی حضرت زهرا (سلام اله علیها) به سبب وظیفه ای که در زمینه دفاع از ولایت بر خود می دید دعوت ایشان را چهل شب ادامه داد اما افسوس که با بی مهری و سکوت آنان روبه رو گشت (بابازاده، تحلیل سیره فاطمه زهرا (سلام اله علیها)، ۱۳۸۰: ص ۲۲۲)

فلسفه و چگونگی دفاع حضرت زهرا (سلام اله علیها) از مقام ولایت

حرکت انقلابی حضرت فاطمه (سلام اله علیها) و دفاع مقدس ایشان از صراط مستقیم الهی و ولایت زمان از همان روزهای نخستین رحلت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم) شروع شد، آنگاه که آخرین فرستاده خدا چشم از جهان فروبست و مسلمانان تاری به نام خلافت گرد خویش تنیدند و از پذیرش رهبری امیرالمومنین (علیه السلام) سرباز زدند. عمق این ظلم بزرگ و فاجعه عظیم را که بر همه بشر مشخص شده است، تنها فاطمه (سلام اله علیها) در می یابد. ایشان در زمان خودشان آیات قرآن و مکاتب تفسیری مختلف را نقد و بررسی و از نظر عملی ایستادگی به خرج داده و مقاومت کرده و از حقانیت امیرالمومنین (علیه السلام) و خاندان اهل بیت (علیه السلام) در حکومت و خلافت دفاع کرد. بانوان متعهد و آگاه شیعه با تیزهوشی و درک عمیق خود همیشه پشت سر مردان با ایمان خویش دست از دامان آل رسول الله بر نداشته و همواره در گرد، مظهر عدل و عدالت چون حضرت علی (علیه السلام) حلقه زدند و در تمام مراحل از ولایت ایشان دفاع کردند، نمونه بارز این زنان مدافع ولایت حضرت زهرا (سلام اله علیها) بودند (شهرکی فلاح و جلالی نژاد، حضرت زهرا (علیه السلام) و دفاع از ولایت و مقایسه آن با مدافعان ولایت در انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰: ج ۱، ص ۴)

حضرت فاطمه (سلام اله علیها) در زندگانی امام علی (علیه السلام) دو نقش اساسی را ایفا می کرد که هر کدام نقش بسزایی در دوران حیات حضرت داشت و وی به عنوان پشتیبان و حامی واقعی ایشان را یاری می داد. یکی از ناحیه معرفی موقعیت امام علی (علیه السلام) در اجتماع

به عنوان ولی و امام و دیگری در مقام حمایت و دفاع از ولایت حضرت بود. حضرت زهرا (سلام اله علیها) در دفاع از حریم ولایت از هیچ راه صوابی کوتاهی نکرد، حال در ادامه این مطلب به چند نمونه از دفاعیات اشاره می‌کنیم به نحوی که در خطبه فدکیه فرمودند: «هرگاه آتش جنگ برافروختند خداوند خاموشش نموده یا هرگاه شیطان سر برآورد یا ازدهایی از مشرکان دهان باز کرد، پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم) برادرش (علی بن ابی طالب) را در کام آن افکند و او تا زمانی که سر آنان را به زمین نمی‌کوفت و آتش آن‌ها را با شمشیرش خاموش نمی‌کرد، باز نمی‌گشت.» (خارستانی و سیفی، جایگاه ولایت پذیری و ولایت مداری در اسلام و عوامل موثر بر تحکیم آن مبتنی بر قرآن کریم و روایات معصومین، ۱۳۹۳، ص ۸۷).

نمونه دفاعیات حضرت زهرا (س) از ولایت

از نمونه دفاعیات حضرت زهرا از ولایت می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: (خامنه ای، ولایت و حکومت: بیانات مقام معظم رهبری درباره ولایت و حکومت، ۱۴۰۱: ج ۱، ص ۳۰).

- ✓ یادآوری واقعه غدیر خم،
- ✓ اعتراض به وضع موجود و درخواست محاکمه و استیضاح خلیفه غاصب
- ✓ اثبات حقانیت امام علی (علیه السلام) با رساترین بیان
- ✓ سخنرانی پرشور حضرت در اجتماع بزرگ مهاجرین و انصار در مسجد الرسول (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم)
- ✓ بیان فضائل امام علی به عنوان ولی امر توسط حضرت زهرا (سلام اله علیها)
- ✓ تبیین جایگاه رفیع امامت امام علی (علیه السلام)

نمونه هایی از دفاع از ولایت فقیه پس از پیروزی انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی ایران، با هدف کنار زدن حکومت طاغوت، کوتاه کردن دست بیگانگان و کفار شرق و غرب و برپایی حکومتی بر پایه احکام و قوانین اسلامی، مطرح و سپس طی مبارزات ملت ایران به در ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ پیروزی رسید. لذا حکومتی اسلامی به عنوان هدف غایی انقلاب اسلامی ایران، ضمن نفی مدل های حکومت موجود بلکه از دیدگاه بنیانگذار انقلاب اسلامی، حکومت اسلامی نه استبدادی است، نه مطلقه و پادشاهی، بلکه مشروط به قوانین قرآن و احکام دین است و در واقع حکومت قانون الهی بر مردم است (امام خمینی، ۱۳۸۹: ۷۰). در همین راستا، ایشان مسئله ولایت فقیه به عنوان حاکم حکومت اسلامی را مطرح می سازند و آن مطابق با آیاتی از قرآن که در آنها به اطاعت از پیامبران و جانشینان آنها امر شده است می دانند. از دیدگاه امام خمینی، حکومت دینی در زمان غیبت امام معصوم، باید با توجه به حدیث امام زمان در این خصوص که می فرمایند: در رویدادهایی که اتفاق می افتد به راویان حدیث ما مراجعه کنید زیرا آنها حجت من بر شما و من حجت خدا بر آنان هستم» (ابن بابویه، کمال الدین و تمام النعمه، ۱۳۹۰: ج ۲، ص ۴۸۳). چنانچه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مردم به فرمان امام خمینی در پای صندوق های رای حاضر شده و به نظام مورد تاییدشان یعنی جمهوری اسلامی ایران رای آری دادند، همچنین با شروع جنگ تحمیلی به جبهه های جنگ رفته و با نثار جان و مال و فرزندان خود حمایت و اطاعت خود را از ولایت فقیه نشان دادند (محمدی، انقلاب اسلامی، زمینه ها و پیامدها، ۱۳۹۶: ج ۱، ص ۱۰۸).

مقایسه دفاع حضرت زهرا (سلام الله علیها) با مدافعین ولایت در انقلاب

اسلامی

شیوه ای که بر ولایت مداری، دوری از تجملات، دفاع از ولایت، ایثارگری، صداقت و پاکی استوار بود که باید ترویج یابند. ولایت مداری حضرت فاطمه (سلام الله علیها) پس از وفات رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم) برجسته می شود. از این رو ترسیم فعالیت های حضرت زهرا (سلام الله علیها) برای نشر و تعالی دین اسلام از اهمیت بسزایی برخوردار است. پس از وفات

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم) و به دنبال تثبیت جانشینی امام علی (علیه السلام)، حضرت فاطمه زهرا (سلام اله علیها) روشنگری داشت، خطبه خواند و در مدینه فعالیت‌های تبلیغی انجام داد. تبعیت از امیرالمؤمنین (علیه السلام) و ولایت مداری یکی از خصوصیات و ویژگی‌های مهم حضرت زهرا (سلام اله علیها) به شمار می‌رود. حضرت زهرا (سلام اله علیها) ولایت و امامت امام علی (علیه السلام) را تثبیت کرد و این مهم الگوی بی‌ظنیری برای عالمیان است. حضرت فاطمه زهرا (سلام اله علیها) یک اسوه و الگو برای جامعه بانوان امروز است تا منزلت بانوان و عظمت شخصیت دختران در فرهنگ دینی را منعکس کند، همچنین ایشان تکریم مقام مادر را به جامعه نشان داد، رفتار حضرت فاطمه زهرا (سلام اله علیها) به گونه‌ای بود که آموزه‌های الهی را متجلی و ایشان را به الگویی ارزشمند تبدیل کرد (مکارم شیرازی، زندگانی حضرت زهرا (سلام اله علیها)، ۱۳۷۱: ص ۲۴۰). حضرت زهرا (سلام اله علیها) از شخصیت‌های برجسته سیاسی، اجتماعی و جهادی بودند و همین فعالیت‌های ایشان در راه دفاع از ولایت منجر شد که به عنوان الگویی اصیل و برجسته در میان زنان مبارزه طلب و انقلابی شناخته شوند. و هر کدام از زنان انقلابی سعی می‌کند از گوشه گوشه زندگی حضرت زهرا درس‌هایی بر ارزش بگیرد.

حضرت زهرا (سلام اله علیها) از زنانی بود که در محیط انقلابی به دنیا آمد و تمام عمر خود را در آغوش پدری گذراند که همواره راه مبارزه طلبی را در پیش داشت. حضرت زهرا از همان دوران کودکی که با توجه به سختی‌ها و مشقاتی که در مکه وجود داشت به شعب ابی طالب برده شد و در آنجا انواع سختی‌ها از گرسنگی تا ترس را تحمل کرد، و بعد از آن که با گذراندن سختی‌هایی به مدینه هجرت کردن همسر مردی شد که تمام عمر خود را به جهاد فی سبیل الله مشغول بود با روحیه مبارزه طلبی و دفاع از ولایت آشنا شد.

همانطور که می‌دانید عمر حضرت زهرا بسیار کوتاه بود، اما در همین مدت کم به جهت مبارزه و تلاش انقلابی از هیچ کوششی فروگذار نکرد همه عمر خویش را به فراگیری و آموزش به این و آن و سخنرانی و دفاع از نبوت و امامت گذراند. زندگی جهادگونه حضرت زهرا (سلام اله علیها) بسیار عظیم، فوق العاده و بی‌مانند است و در ذهن تمام بشریت به

عنوان یک نقطه عطف شناخته می شود. جهاد و دفاع از ولایت حضرت زهرا به عنوان نمونه ای بی مثل و تکرار نشدی است. و همین فعالیت های ایشان به ویژه در شرایط ویژه از حضرت علی (علیه السلام) به عنوان ولی امر مسلمانان مثال زدنی می باشد. از همین رو زنان مسلمان با نگاه به نحوه دفاعیات حضرت زهرا (سلام اله علیها) همیشه این امر را به اثبات رساندند که در مواقع هجوم دشمن همدوش با مردان به نبرد برمی خیزند و با تمام وجود از حریم ولایتشان دفاع می کنند. به عنوان مثال برای روشن تر شدن مطلب می توان به حضور جهاد گونه و چشمگیر زنان مجاهد ایرانی در انقلاب اسلامی و سپس جنگ تحمیلی بود چرا که ایشان هم در راستای قدم های مبارزه گون حضرت زهرا (سلام اله علیها) غیرتمندانه از خاک خود دفاع می کردند و پرچم اسلام را بر بام ایران افراشته نمودند (شهرکی فلاح و جلالی نژاد، حضرت زهرا (علیه السلام) و دفاع از ولایت و مقایسه آن با مدافعین ولایت در انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰: ج ۱، ص ۱۵۹). با مطالعه مسائل و شکست ها می توان به ادراکات ماهیت انقلاب نزدیک شد. و با گذشت حوادث است که با ماهیت هر انقلاب و ولایت آشنا شد و باید این امر را درک کرد که زمانی حکومتی به حکومتی تغییر کرد، دیگر رئوس آن حکومت به هر کاری که دلشان بخواهد دست بزنند. با تأمل در رفتار و گفتار متدیان انقلاب به ماهیتشان پی می بریم. در رویارویی با مخالفان ولایت همه باید در یک راستا فعالیت نموده و همانطور که حضرت زهرا پیرو ولایت بود و از هیچ تلاشی در راه مبارزه از ولایت کم نکذاشت سایرین هم باید اینگونه عمل کنند. خوب است بدانیم اگر مسیرمان از مسیر ولایت خارج شود قطعاً در ادامه امر راه راست را گم کرد و قدم در راهی بدون مقصد می گذاریم.

نتیجه گیری

وجود مقدس حضرت فاطمه زهرا (سلام اله علیها) بزرگترین و برترین زنان دو عالم، بهترین فضیلت برای یک زن مؤمن را در آن می داند که بدون ضرورت در معرض دید نامحرمان نباشد و او هم نامحرمان را نبیند؛ یعنی بی جهت و بدون ضرورت در عرصه اجتماع ظاهر نشود. اما وقتی آن وجود مقدس با خیانت امت و بعضی از سرشناسان اصحاب رسول

خدا (صلی الله علیه و آله و سلم مسلم) به ولایت مواجه شد، در این عرصه احساس وظیفه می‌کند و خود به عرصه اجتماع و سیاست می‌آید و چنان دفاعی از ولایت به شیوه‌های مختلف به عمل می‌آورد که آن وجود مقدس به بزرگترین الگوی شناخت ولایت تبدیل می‌شود و دفاع از ولایت و مقابله با دشمنان ولایت هم برای مردان و هم برای زنان الگو می‌شود. زنان به عنوان مدافعان ولایت در دوران معاصر با الگوگیری از این بانوی بزرگ جهان اسلام، در عرصه انقلاب اسلامی و تشکیل نظامی برگرفته از قوانین اسلامی با پشتیبانی از ولایت امام خمینی به عنوان نایب امام زمان عجل الله تعالی در جریان انقلاب اسلامی سهم بزرگی را در پیروزی انقلاب به خود اختصاص دادند. آنها در همان روزهای اولیه انقلاب وارد میدان مبارزه با طاغوت شده و با جهاد خود قدم به قدم انقلاب اسلامی را یاری نمودند. لذا به عنوان پیشگامان نهضت و در کنار مردان در صفوف تظاهرات خیابانی علیه نظام طاغوت حرکت می‌کردند و به واسطه این حضور در صحنه بود که غیرت مردانگی و احساسات در مردان برانگیخته می‌شد و همین امر موجب عدم سستی و ترس آنها می‌گردید. در عرصه دفاع مقدس نیز، نقش‌های متعدد و متنوعی را ایفا می‌کردند که از پشت جبهه و خانواده یک رزمنده آغاز و به بیمارستان‌های صحرائی نزدیک خط مقدم ختم می‌شد. پس از آغاز جنگ تحمیلی و شهادت اولین مردان دفاع مقدس، واقعیتی با عنوان خانواده شهدا، اسرا و مفقودان در نظام جمهوری اسلامی ایران شکل گرفت و در این بین، باز هم نقش زنان در عرصه دیگری از دفاع مقدس مورد توجه قرار گرفت. همسران و مادران شهدا، اسرا و مفقودان در جایگاه شخصیت‌هایی که کنار همسران و مادران شهدای انقلاب قرار می‌گرفتند، رفته رفته صاحب هویت و رفتار ویژه‌ای شدند که می‌توانستند به عنوان الگو و اسوه در جامعه مطرح شوند. امروز پس از گذشت بیش از چهاردهه از پیروزی انقلاب اسلامی و حاکمیت اسلام و نظام ولایت فقیه در کشور عزیزمان ایران، دشمنان قسم خورده ملت و کشور ایران به درستی دریافتند استواری، استقلال، و عظمت و سربلندی این کشور در پایبندی به دین و حمایت از ولایت فقیه هست، بدین ترتیب، سعی نمودند با ترفندهای گوناگون فرهنگی موجب تضعیف اعتقادات و تشکیک در

باورها، اصول و ارزش های دینی و اسلامی مردم جامعه، به عنوان یکی از اهداف راهبردی خود و تضعیف ولایت فقیه شوند. در نهم دی ماه ۱۳۸۸ دفاع مردم از ولایت بر همگان نمایان شد و مردم شریف ایران در حرکت خودرو اهانته گران به ساحت امام حسین علیه السلام در روز عاشورا تحمل نکردیم و برای دفاع از حریم ولایت و بیعت دوباره با ولی فقیه خود به خیابان ها ریختند و حماسه خلق کردند و این روز بر صحنه تاریخ به عنوان پیوند روز پیوند عاشورایی ولایت و مت رقم خورد. بنابراین باید هوشیار بود که در دنیایی که اساس کار دشمنان حقیقت بر فتنه سازی است اساس کار طرفداران حقیقت و بصیرت و راهنمایی باشد.

فهرست منابع

۱. امین زاده، فاطمه، «تحلیل روایات اهل سنت از زندگی حضرت زهرا پس از رحلت پیامبر اکرم»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، مازندران، ۱۳۹۵.
۲. بابازاده، علی اکبر، «تحلیل سیره فاطمه زهرا (سلام اله علیها)»، چ ۱، موسسه انتشارات امام عصر (عج)، ۱۳۸۰.
۳. بستانی، قاسم و باجی، نصره، (۱۳۸۹)، «فاطمه (سلام اله علیها) و دفاع از ولایت»، نشریه بانوان شیعه، ش ۲۴، ۱۳۸۹.
۴. خارستانی، اسماعیل و سیفی، فاطمه، «جایگاه ولایت پذیری و ولایت مداری در اسلام و عوامل موثر بر تحکیم آن مبتنی بر قرآن کریم و روایات معصومین»، فصلنامه سراج، س ۵، ش ۱۷، ۱۳۹۳.
۵. خاکی، غلامرضا، «روش تحقیق (با رویکرد پایان نامه نویسی)»، ج ۱، ۱۴۰۱.
۶. خامنه ای، علی، «ولایت و حکومت: بیانات مقام معظم رهبری درباره ولایت و حکومت»، انتشارات موسسه ایمان جهادی صهبا، تهران، ۱۴۰۱.
۷. خمینی، روح الله، «صحیفه نور»، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، ۱۳۶۸.

۸. خمینی، روح الله، «شوون و اختیارات ولی فقیه»، چ ۱۰، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، ۱۳۸۹.
۹. راغب اصفهانی، «مفردات الفاظ قرآن»، چ ۱۷، انتشارات دارالکتب اسلامی، قم، ۱۳۹۳.
۱۰. ربانی گلپایگانی، علی، «دین و دولت»، انتشارات سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۱.
۱۱. شهرکی فلاح، غلامرضا و جلالی نژاد، نبی الله، «حضرت زهرا (علیه السلام) و دفاع از ولایت و مقایسه آن با مدافعین ولایت در انقلاب اسلامی»، پایان نامه کارشناسی، ۱۳۹۰.
۱۲. صدوق، اکمال الدین، «ترجمه منصور پهلوان»، ج ۲، چ ۱۱، انتشارات جامعه مدرسین، قم، ۱۳۹۰.
۱۳. طباطبایی، سیدمحمدحسین، «المیزان فی تفسیر القرآن»، ج ۴، چ ۶، با استفاده از نرم افزار جامع الاتفاسیر نور ۵/۳. ۱۳۹۵.
۱۴. محمدی، رمضان، «مواضع سیاسی حضرت زهرا (سلام اله علیها) در دفاع از ولایت»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه جامعه المصطفی العالمیه، ۱۳۸۴.
۱۵. مرادی، معصومه، «دفاع از ولایت حضرت امیرالمومنین در خطبه حضرت زهرا در خطاب به زنان مهاجر و انصار»، دو فصلنامه منهاج، س ۴، ش ۱۳، ۱۳۸۶.
۱۶. مشکوه، هانیه، «نقد شبهات سیره سیاسی حضرت زهرا در تقابل با خلفا از منظر فریقین»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیعه شناسی، یزد، ۱۳۹۷.